T087 TKL 5 (35) Luận Kinh Đại Bảo Tích Q3

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH - Quyeån 3

LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH
QUYEÅN 3

Khoâng chaáp ngaõ thì laøm sao giaûi thích thaønh ngöôøi voâ ngaõ, duøng moät töôùng thò hieän maø giaùc ngoä. Trong ñaáy, vì coù söï giaùc ngoä naày, neân noùi khoâng thöôøng xuyeân quaùn saùt bieát trôû laïi trong ba thöù vieäc kia. Phaøm phu chaáp giöõ laø do hoï thöôøng khoâng nhaän thaáy, phaøm phu ñaõ coá chaáp thì töï hoï oâm laáy töôùng khaùc cuûa mình. AÁm laø voâ thöôøng v.v... laøm theá naøo giaûi thích noù laø phaùp khoâng cuõng do moät töôùng thò hieän nhöng khoâng giaùc ngoä, cho laø chaúng quaùn saùt voâ thöôøng? Bieát mình khoâng giaùc ngoä neân trôû laïi vôùi lyù voâ thöôøng ñoù, caû trong, ngoaøi vaø hai trung gian. Phaøm phu naày ñaõ chaáp giöõ vaøo töôùng theå taùnh giaû noùi maø hoï khoâng bieát. Ñaõ chaáp nhö vaäy, vì bieát voâ thöôøng cuõng khoâng theå noùi ñöôïc, neân hoï baèng loøng soáng moät caùch taïm bôï nhö vaäy. Do vaäy, laøm sao giaûng giaûi phaùp laø voâ ngaõ? Chæ cho hoï giaùc ngoä moät töôùng? Do coù söï ngoä bieát treân, neân nhöõng gì maø hoï bieát roõ chính laø ñaõ thaáy bieát caûnh giôùi cuûa Thaùnh trí. Chæ coù baäc Thaùnh töï chöùng bieát noäi taïi maø khoâng theå noùi cho ngöôøi khaùc bieát. Söï giaùc ngoä ñoù coù saùu loaïi töôùng: Nhö phaøm phu ñaõ chaáp laáy caùi giaû thì Thaùnh noùi taùnh khoâng töông tôï. Saùu hình thöùc ñoù laø: 1. Khoâng phaûi saéc laø töï traéc nghieäm, chæ roõ noù khoâng theå noùi ñöôïc. 2. Ñaáy laø nhöõng caùi khoâng theå thaáy, nghóa laø saéc kia khoâng theå naém baét ñöôïc. 3. Chæ roõ saéc ñoù khoâng ñöùng laïi, nghóa laø vöôït qua caûnh giôùi saéc caên. Caên, xöù, saéc kia v.v... khoâng coù khaû naêng ñöùng laïi. 4. Voâ töôùng laø lìa khoûi söï nhôù nghó taùnh töôùng. 5. Voâ kyù laø ly khai caûnh giôùi cuûa yù thöùc. 6. Khoâng vöôùng maéc laø khoâng coù söï kieän phieàn naõo. Laøm theá naøo giaûi thích ñöôïc söï chaáp coù moät beân, noùi ñuùng ñaén veà

thò hieän, coù hai thöù thaéng töôùng vaø noùi ñuùng ñaén veà thò hieän theå taùnh töôùng ñoù. Trong ñoù, noùi ñuùng ra thaéng taùnh töôùng laø gì? Moãi theå taùnh vaø töôùng ñeàu coù taùm thöù. Chaáp thöôøng troïn thì coù chaáp ngaõ troïn. Chaáp troïn laø voâ thöôøng thì coù chaáp voâ ngaõ. Döïa haún vaøo chaáp voâ ngaõ, neáu chaáp coù thaät taïi taâm thì döïa vaøo chaáp coù ngaõ. Noùi khoâng chaáp söï coá chaáp veà taâm chaân thaät, noù laø choã döïa cuûa chaáp coù ngaõ, thì ñoù cuõng laø ñi tìm taâm chaân thaät. Baèng söï ñi tìm caùi thaät taâm, maø hoï döïa vaøo ñeå chaáp, thì söï chaáp kieân coá ñoù khoâng phaûi thaät taâm. Söï coá chaáp laø khoâng toát v.v... moïi chaáp tröôùc ñoù cho ñeán chaáp söï oâ nhieãm, chaáp töôùng coù naêm thöù tai hoïa cuûa chöôùng. Ñoù laø caùc tai hoïa ñieân ñaûo, tai hoïa cuûa söï cheâ bai, tai hoïa cuûa khôûi yù, tai hoïa cuûa söï aùc ñoäc thoâ baïo, vaø tai hoïa voâ thöôøng ôû trong caùc phaùp nhieãm. Söï chaáp giöõ vaøo taâm thaät thì ñoái trò vôùi taâm ñoù laø söï an oån ôû trong phaùp thanh tònh toát ñeïp, cho ñeán söï thanh tònh maø ñöôïc an oån. Ñaáy laø taùm thöù an oån toát ñeïp hôn heát. Trong taùm thöù an oån toát ñeïp naày, Boà-taùt khoâng giaùc ngoä yù nieäm tuøy thuaän, khoâng chaáp giöõ, khoâng noùi ñeán söï tuøy thuaän, khoâng khuyeân baûo ngöôøi khaùc, khoâng giaùc ngoä söï tuøy thuaän, khoâng cheâ bai ngöôøi khaùc. Duyeân nôi söï an oån chaân thaät, thì nhö treân ñaõ noùi roõ, laø caàn phaûi döïa vaøo taùm söï an oån toát ñeïp vöôït troäi vöøa noùi. Phaøm phu ñaõ raøng buoäc yù nieäm, duyeân vaøo söï an oån taïm bôï, vôùi taùc duïng cuûa tính chaát baùm chaáp an oån nhö theá, laøm sao côûi boû söï cheâ bai moät beân? Thì cuõng do moät töôùng maø thò hieän coù vieäc cheâ bai. Cheâ bai laø do tin taø phaùp, duyeân nôi voâ ngaõ trong moïi luùc. Noùi khoâng coù töôùng cuûa moïi phaùp laø theo nghóa aáy. Ñoù laø noùi giaûn löôïc (vaén taét) veà söï chaáp ngang cheâ bai moät beân. Lìa saùu thöù töôùng ôû treân laø laøm saùng leân nghóa trung ñaïo. Giaûi thích theá naøo ñeå thaønh töïu vieäc chöùng ngoä caùc phaùp? Nhö kinh noùi: Naày Ca-dieáp! Minh vaø voâ minh ñeàu khoâng sai khoâng khaùc. Nhaän bieát nhö theá thì ñaây goïi laø trung ñaïo chaùnh quaùn chaân thaät, cho ñeán giaø, cheát, dieät maát, thì söï quaùn saùt ñoù khoâng hai, khoâng khaùc v.v... Coù ba thöù töôùng ñeå giaûi thích vieäc chöùng phaùp, ba töôùng ñoù voán noùi leân ba söï vieäc veà nhaân duyeân thöù töø trong ñoù coù chöôùng, coù ñoái trò, truï vaøo phaùp höõu vi, voâ vi, chæ roõ taùnh töôùng ñeàu khoâng theå naém baét ñöôïc, cho neân coù chæ roõ vieäc cao vöôït cuõng khoâng theå naém baét ñöôïc, söï hoïc taäp ñoù ñaõ chöùng ñöôïc trí nhö thaät. Taùnh töôùng khoâng theå naém baét ñöôïc laø nhö phaøm phu chaáp laáy

taùnh töôùng cuûa minh vaø voâ minh thì ñeàu khoâng theå naém baét ñöôïc. Söï cao vöôït khoâng theå naém baét laø heát thaûy phaøm phu kia ngang ngöôïc chaáp taùnh töôùng sinh dieät, tuï taäp maø ñeàu khoâng thaáy coù hai töôùng. Trí chöùng ngoä thì ñaõ noùi ñeán noù cuõng nhö nôi noù nöông töïa, nghó nhôù, khoâng nhôù nghó, tu haønh khoâng chöôùng ngaïi. Do noäi trí maø bieát chöùng phaùp voâ ngaõ, coøn phaùp Boà-taùt chöùng laøm sao giaûi thích? Vì phaùt nguyeän hoài höôùng ñaïi Boà-ñeà, cuõng laø moät töôùng. Neáu noùi khoâng phaûi ñem lyù khoâng laøm cho

caùc phaùp trôû neân khoâng, thì vôùi baûy caâu noùi nhö theá, Boà-taùt vì laøm lôïi ích cho chuùng sinh, ñem lyù khoâng maø khoâng laøm cho caùc phaùp trôû neân khoâng, khoâng rôøi boû phieàn naõo, nghóa ñoù laø nhö theá. Khoâng laø do voâ nguyeän maø laøm cho caùc phaùp thaønh voâ nguyeän. Khoâng laø do voâ töôùng maø laøm cho caùc phaùp thaønh voâ töôùng. Khoâng hieän khôûi laïi doøng soâng cuûa nghieäp vaø doøng soâng cuûa yù nieäm, heát thaûy moïi haønh ñeàu voâ taùnh, ñem Nieát-baøn chaám döùt doøng chaûy cuûa theá gian. Ñaõ haønh nhö vaäy roài thì sao? AÁy laø taâm chöa lìa mình ra khoûi noãi khoå phieàn naõo, nhöng cuõng do nghóa moät töôùng. Noùi nhö caùc phaùp laø coù taùnh vaø khoâng taùnh. Vôùi baûy caâu noùi nhö theá v.v... laø chöa tieâu dieät ñöôïc caùc phaùp thuø oaùn chöôùng ngaïi v.v... Quaùn nhö thaät, chöùng nhö thaät, thì chöùng nhö thaät laø haønh phaùp voâ ngaõ, ñoái vôùi moïi phaùp chöôùng ngaïi duøng theå taùnh thì caùi thaáy khoâng coøn nhieãm vaø khoå nöõa. Laøm theá naøo ñeå giaûi thích gioûi boán thöù töôùng? Laø chæ roõ caùi thaáy thaéng töôùng. Laø chæ roõ ñöôïc töôùng xa lìa, laø moät söï xa lìa toát. Laø chæ roõ caùi hôn haún cuûa loaïn laøm maát thieàn ñònh. Laø chæ roõ caùi taâm loaïn hôn haún. Vôùi caùi thaáy cao vöôït thì nhö kinh noùi: Naày Ca-dieáp! Khoâng phaûi khoâng coù ngöôøi maø goïi laø khoâng, cho ñeán bôø chính giöõa cuõng khoâng. Khoâng phaûi chæ vì khoâng thaáy coù ngöôøi maø noùi laø khoâng. YÙ nghóa ñoù laø sao? Truï vaøo chuùng sinh, khoâng laø khoâng thaáy phaùp khoâng, chæ coù töï theå khoâng cuûa caùc phaùp. Ñôøi vò lai ôû trong Nieát-baøn seõ caét ñöùt taâm kieâu maïn vaø gioûi quaùn saùt ñoái töôïng chaáp vaø cho ñeán ngöôøi chaáp haønh trí voâ ngaõ, lìa giaû danh, taùnh thuoäc veà khoâng. Khoâng gioûi quaùn saùt ba thôøi quaù khöù, vò lai, hieän taïi, neân goïi laø khoâng quaùn saùt chaân chaùnh ngoïn löûa trí chaân nhö, cho neân kieâu ngaïo, laàm laãn, chaáp giöõ vaøo phaùp voán laø khoâng, laø giaû danh. Noùi döïa vaøo khoâng, khoâng döïa vaøo phaùp vì voâ ngaõ, chaân thaät laø khoâng. Phaùp ñoù do khoâng daäp taét maát caùi goác ñoái töôïng chaáp laø chuùng sinh khoâng vaø vì chaáp maø phaùp sinh coù, goïi laø töôùng luøi maát. Boà-taùt ñoái vôùi phaùp naày khoâng nhö theá. Vì do nghóa ñoù neân ñaõ chæ roõ phaùp voâ ngaõ

laø haïnh thuø thaéng cuûa Boà-taùt. Ñöùc Phaät noùi vôùi Ca-dieáp: Caùc oâng phaûi nöông töïa vaøo khoâng, cho ñeán bò luøi maát trong phaùp Phaät. Söï xa lìa truï nôi cao vöôït trong chuùng sinh voâ ngaõ. Ngaõ kieán laø töø choã phaøm phu thaáp nhaát caøng ñi xuoáng thaáp nöõa baèng hai hình thöùc: 1. Khoå khoâng traùnh khoûi. 2. Haønh khoå. Vì hai töôùng maïo naày, neân Phaät noùi vôùi Ca-dieáp: Thaø phaùt sinh söï coá chaáp cuûa chuùng sinh chaát chöùa nhö nuùi Tu-di, chöù khoâng vì chaáp khoâng maø phaùt sinh tö töôûng taêng thöôïng maïn. Vì sao? Naày Ca-dieáp! Taát caû caùc coá chaáp ñeàu do khoâng maø ñöôïc giaûi thoaùt, coøn chaáp khoâng thì khoâng theå trò. Ñoaïn vaên naày chæ roõ nghóa ñoù. Thaø khôûi ngaõ kieán chaát ñaày nhö nuùi Tu-di, coù nghóa laø ngaõ kieán aáy coù theå ñoái trò, coù theå laøm cho noù dieät. Khoâng vì chaáp khoâng maø phaùt sinh tö töôûng taêng thöôïng maïn. Do khoâng thaáy phaùp voâ ngaõ, neân môùi khôûi taêng thöôïng maïn. Neân bieát, ngaõ

laø khoâng neân thaáy caùc haønh ñeàu khoâng, voïng töôûng chaáp taùnh khoâng cuõng laø khoâng, khoâng theå naém baét noù. Theå khoâng vaø chaáp ngang, phaân bieät taùnh laø khoâng roài ngang ngöôïc an oån vaøo lónh vöïc ñieân ñaûo. Do an oån ngang ngöôïc vaøo kieán ñoù maø thaønh chaáp khoâng. Neáu phaùt sinh chaáp khoâng thì khoâng coù thuoác chöõa, khoâng theå naém giöõ. Neân bieát, ñaõ khoâng theå naém giöõ cho neân khoâng traùnh khoûi caùc noãi khoå sinh v.v... do moïi luùc khoâng thoaùt ly phieàn naõo noùng böùc, khoâng theå vui veû tu haønh, nhö beänh nhaân khoâng theå chöõa trò. Dieät tröø thöù chaáp maø tröôùc ñaây noùi laø hai thöù töôùng, nhö löông y trao thuoác cho beänh nhaân, cho ñeán neáu phaùt sinh chaáp khoâng, thì ta noùi ngöôøi ñoù laø khoâng theå cöùu chöõa. Thí duï naày chæ roõ: Nhö beänh nhaân chöa ñeán noãi saép taét thôû, nhöng do khuaáy ñoäng chöùng beänh, hoaëc ñoäng vaøo nguyeân nhaân, hoaëc khoâng khuaáy ñoäng nguyeân nhaân gaây beänh tröôùc sau, khieán beänh nhaân nhaän hai thöù caûm giaùc ñau khoå naày. Nhö vaäy, chaáp nhaân voâ ngaõ khoâng dieät thì ñoàng vôùi chaáp ngaõ vaø khoâng lìa chaáp sinh khoâng, phaùp voâ ngaõ, vì töï thuaän theo beänh phieàn naõo. Hai thöù chaáp tröôùc, sau ñeàu dieät, neân goïi laø dieät. Boà-taùt khoâng theá. ÔÛ ñaây noùi dieät laø thieän thaéng. Nhö kinh noùi: Ví nhö coù ngöôøi sôï haõi hö khoâng nhö theá v.v... Laïi nhìn vaøo khoaûng khoâng töï nhôù nghó, phaân bieät, coá chaáp ngang ngöôïc, taïo neân noãi sôï haõi cho mình. Ngöôøi ñoù keâu leân: Xua tan hö khoâng ñi, xua tan noù ñi! Nhö vaäy ngöôøi naày truï vaøo nhaân voâ ngaõ, khoâng truï vaøo phaùp voâ ngaõ, vì ngaõ maïn neân sinh sôï haõi. Hö khoâng chaúng coù vieäc gì ñeå coù theå noùi maø ngang nhieân chaáp noù roài an oån taïm thôøi vaøo ñoù chaáp taïm bôï vaøo saéc roài ñoøi caét

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH - Quyeån 3 820

ñöùt nhöõng gì laø saéc laø töôûng... Boà-taùt khoâng theá. ÔÛ ñaây noùi taâm roái loaïn laø hôn heát. Ñöùc Phaät noùi vôùi Ca-dieáp: Ví nhö hoïa só töï saùng taùc neân böùc veõ ñaày hình daùng kinh haõi, nhö hình töôïng quyû Daï-xoa nhö theá v.v... Nhö vaäy seõ maát baûn taâm, chaïy theo loaïn ñoäng truï vaøo nhaân voâ ngaõ, töï phaân bieät, töï nhôù nghó, thaät coù caùc caûnh giôùi. Ngöôøi ñoù vì do tö töôûng ñieân ñaûo laøm cho hoï trôû thaønh ñieân ñaûo. Boà-taùt khoâng theá. Theá naøo laø giaûi thích noùi veà nguyeân nhaân do hai thöù thí duï? 1. Thí duï nhaø aûo thuaät. 2. Thí duï hai thanh goã coï xaùt vaøo nhau. Thí duï ñaàu chæ roõ vieäc quan saùt chuû theå chaáp, do nhaân voâ ngaõ, neân trí chæ duyeân nôi caùc haønh. Ngöôøi ñoù nhìn phaùp baèng trí voâ ngaõ, quaùn phaùp naày cuõng baèng trí voâ ngaõ, neân goïi laø ngöôøi chaáp vaø quaùn. Nhöng nhaân voâ ngaõ trí vaø phaùp voâ ngaõ trí ñoù ñeàu laø nhaân. Vì coù nhaân ñoù, neân môùi coù thí duï naày. Nhö nhaø aûo thuaät vaø ngöôøi huyeãn thuaät laø nhaân. Thí duï neáu ngöôøi huyeãn thuaät aên thì nhaø aûo thuaät cuõng hoùa laøm nhö theá. Duøng phaùp voâ ngaõ trí chuùng sinh voâ ngaõ trí maø lìa mình ra khoûi giaû danh, thì ñoù laø khoâng. Lìa ñöôïc mình ra khoûi phaân bieät, neân vaéng laëng. Vì coù theå rôøi boû töôùng, vì khoâng coù söï coá chaáp, vì laø khoâng, khoâng coù vaät gì neân khoâng quaùn saùt chaéc chaén nhö aên. Thí duï thöù hai chæ roõ: Ví nhö hai vieäc thaät söï chöùng ñaéc, thì söï chöùng ñaéc nhö thaät

ñoù coù ñöôïc do quan saùt chuû theå vaø ñoái töôïng quaùn ñeàu vaéng laëng, tö duy nhôù nghó nhaân laø khoâng rôøi nhau, vónh vieãn bieát ñöôïc beân trong cuûa mình neân phaùt sinh trí quyeát ñònh. Quaùn saùt ñoái töôïng ôû ñaây, coù nghóa laø quaùn saùt chuùng sinh baèng trí voâ ngaõ. Coøn chuû theå laø thöïc haønh phaùp voâ ngaõ trí. Hai trí ñoù, nhö hai mieáng goã treân, döôùi cuøng chieàu, xeáp vaøo nhau, vaéng laëng tö duy, vì duyeân vaéng laëng neân noäi taïi ñaõ chöùng bieát môùi naûy sinh trí quyeát ñònh, goïi laø chöùng ngoä chaân thaät. Thí duï hai mieáng goã naày, chæ roõ nguyeân nhaân coù theå ñöôïc laø do hai thanh goã coï xaùt vaøo nhau neân môùi phöït löûa. Löûa naày trôû laïi ñoát chaùy hai mieáng goã kia. Nhö vaäy, trí cuûa nhaân voâ ngaõ, phaùp voâ ngaõ laø nguyeân nhaân haønh ñoäng. Söï naûy sinh laø phaùp voâ ngaõ trí, vì duyeân nôi trí noäi taïi neân quyeát ñònh naûy sinh trí. Heát thaûy tính chaát voïng nieäm nghó chaáp cuûa haønh trí aáy, nhôø trí quaùn nhö thaät maø coù theå ñoát chaùy. Noùi phoå bieán cho ñeán khoâng laø sao? Cuõng do nghóa moät töôùng. Trôû laïi, vì nhaän thaáy nhö thaät trong trí cuûa phaùp voâ ngaõ kia, neân noùi thí duï:

Nhö khi ñeøn chaùy, thì taát caû boùng toái ñeàu töï bieán maát. Thí duï naày giaûi thích cho noùi phaùp. Trong ñaáy, nhaän thaáy nhö thaät laø vì khoâng coù trí v.v... laø lìa danh taùnh giaû taïm. Khoâng laø vì khoâng chaáp nhö theá. Khoâng theå chaáp laáy söï vaéng laëng laø vì khoâng giaùc ngoä. Giaûi thích "khoâng" laø gì? Nghieäp dieät maát, phieàn naõo cuõng dieät maát, laø vì hieän taïi ñaõ ñoái trò. Ñöùc Phaät noùi vôùi Ca-dieáp: Ví nhö trong khu nhaø, hoaëc trong töøng caên, töøng buoàng, töøng phoøng, traûi qua haøng ngaøn naêm cho ñeán nay, heát thaûy nhöõng boùng toái trong ngoâi nhaø ñoù ñöôïc xem laø caùc nghieäp kieát söû. Thí duï naày chæ roõ söï dieät. Ñeán maát ñi laø söï tìm kieám, töùc ñaõ naûy sinh trí tueä saùng suoát, coù theå laøm dieät maát caùc nghieäp phieàn naõo töø voâ thæ ñeán sau naày. Neáu coù theå nhanh choùng daäp taét caùc phieàn naõo nhö theá, thì taïi sao caùc Boà-taùt laïi tu haønh laâu daøi trong theá gian? Thí duï thöù hai laø chæ roõ ñöôïc thaéng quaû toát ñeïp ñoù. Ñöùc Phaät noùi vôùi Ca-dieáp: Ví nhö gieo gioáng trong khoaûng khoâng, cho ñeán caùc söû, taïp phaùp theá gian cuõng coù khaû naêng nuoâi lôùn phaùp Phaät, haït gioáng coù theå sinh soâi naûy nôû trong thöûa ruoäng toát coù nhieàu taïp ueá. Nhöõng thí duï nhö theá nhaèm chæ roõ vieäc Boà-taùt höôùng taâm Nieát- baøn, nhöng khoâng boû chuùng sinh. Vì thaønh töïu phaùp Phaät maø nguyeän ôû laïi theá gian, vì ñaõ hoài höôùng phaùt nguyeän caùc caên thieän, tu haønh laâu daøi caùc haïnh. Nieát-baøn ôû ñaây laø voâ vi, ví nhö hö khoâng, neáu nöông vaøo hö khoâng thì phaùp Phaät khoâng ñöôïc nuoâi lôùn. Theá gian laø thöûa ruoäng taïp nhaïp oâ ueá phieàn naõo, taâm ñaïi bi cuûa Boà-taùt cuõng nhö maûnh ñaát coù taïp ueá phieàn naõo, naém giöõ maûnh ñaát naày Boà-taùt môùi theå hieän khaû naêng laøm taêng tröôûng phaùp Phaät. Vì sao döïa vaøo phaùp höõu vi thaáp keùm maø Boà-taùt coù khaû naêng taêng tröôûng phaùp Phaät voâ thöôïng? Laáy thí duï hoa sen ñeå giaûi thích moät caùch saùng toû, neân Ñöùc Phaät noùi vôùi Ca-dieáp: Chæ ôû nhöõng choã ñaát aåm thaáp, ñaày buøn laày, hoa sen môùi moïc leân. Boà-taùt cuõng

nhö theá, chæ ôû trong vuõng buøn sinh töû taø ñònh cuûa chuùng sinh, Boà-taùt môùi laøm phaùp Phaät phaùt sinh. Neáu nhö theá thì ñoái vôùi Boà-taùt, caùc Thanh vaên khoâng coù möôøi hai söï vieäc cao vöôït naày. Möôøi hai ñieàu ñoù laø gì? Ñoù laø: 1. Cao vöôït trong tu taäp caùc caên thieän xen taïp. 2. Cao vöôït trong tu trí vaø haïnh.

3. Cao vöôït trong quaû giaûi thoaùt thuoäc veà taän voâ sinh trí giaûi thoaùt cuøng ñaït. 4. Cao vöôït trong vieäc haøng phuïc caùc ma oaùn. 5. Cao vöôït trong voâ hoïc. 6. Cao vöôït trong A-la-haùn. 7. Cao vöôït trong chuùng sinh, noùi nghóa öùng cuùng. 8. Cao vöôït trong vieäc noùi roõ phaùp thuø thaéng, döïa vaøo töù song baùt boái. 9. Cao vöôït trong hieän phaùp ñöôïc Nieát-baøn, noùi roõ phaùp thuø thaéng trong chuùng sinh. 10. Cao vöôït trong söï ñaït tòch dieät cao caû töø chuùng sinh cho ñeán chín lónh vöïc chuùng sinh. 11. Cao vöôït trong vieäc taâm ñöôïc töï taïi. 12. Cao vöôït trong vieäc khoù ñieàu phuïc chuùng sinh. Vì ñeà phoøng söï vaán naïn, neân noùi caùc thí duï, neân bieát. Vì ñeà phoøng söï khoù khaên cao vöôït ban ñaàu, neân noùi hai thí duï bieån caû vaø söõa töôi, vì voâ löôïng chuùng sinh khoâng nhaän laõnh phaùp thoï duïng töông tôï. Thí duï thöù hai ñeà phoøng söï khoù khaên veà trí Boà-taùt thì coù hai: Vì ñoái trò vôùi chöôùng cuûa töï thaân vaø cuûa ngöôøi khaùc trong voâ löôïng thaân chuùng sinh. Thí duï thöù ba beânh vöïc söï khoù khaên cuûa Boà-taùt, coù hai thöù: Thí duï veà ngöôøi ñaøn oâng, nhö lónh vöïc giaûi thoaùt cuûa baäc cao thöôïng, caùc thöøa Thanh vaên vaø lôøi theä nguyeän cuûa hoï laø lónh vöïc cuûa keû ngheøo. Lónh vöïc cuûa toâi tôù bò sai khieán thì Boà-taùt cuõng khoâng rôøi boû nhöõng chuùng sinh naày. Nôi vua ôû laø theä nguyeän cuûa Ñaïi thöøa, vì ñeà phoøng caùc söï oaùn thuø. Thí duï ban ñaàu veà Chuyeån luaân Thaùnh vöông vaø con chaân thaät cuûa Nhö Lai, laø phoøng hoä söï cao vöôït cuûa voâ hoïc. Thí duï thöù hai Chuyeån luaân Thaùnh vöông, laø ñeå noùi Boà-taùt khoâng ñoaïn tuyeät chuûng töû Phaät. Phoøng veä söï cao vöôït cuûa A-la-haùn, vì kham nhaän öùng cuùng. Thí duï thöù ba veà Chuyeån luaân Thaùnh vöông, laø nhaân truyeàn trao Nhaát thieát trí, ñeà phoøng noùi ñeán moïi cao vöôït treân. Duøng thí duï Tyø-löu-ly, ban ñaàu laø goàm thaâu ñeå ñöôïc taâm Boà-ñeà. Phoøng hoä ngöôøi noùi phaùp laø vì söï cao vöôït treân. Noùi thí duï caây thuoác chuùa, vì coù theå chöõa khoûi beänh phieàn naõo cho chuùng sinh. Thí duï söï cao vöôït treân laø phoøng hoä nguoàn saùng trong chuùng sinh. Khoâng theå xaû boû vaàng traêng, vì coù theå taïo neân trí tueä saùng suoát cho taát caû chuùng sinh, phoøng hoä ñöôïc söï cao vöôït laø söï vaéng laëng hôn heát.

Noùi maët traêng trong thí duï ban ñaàu, laø chæ nhaân tuï taäp trí coâng ñöùc, hoã trôï ñöôïc Boà-ñeà. Phoøng hoä söï cao vöôït veà taâm ñöôïc töï taïi baèng thí duï ngoïc löu ly, vì Boà-taùt ñaõ thaønh töïu quaû vò Nhaát thieát trí, phoøng hoä söï cao vöôït khoù khaên naûy sinh. Thí duï nhö cheá bieán ngoïc Tyø-löu-ly. Taâm töï taïi hôn moïi lôïi döôõng cuûa coâng ñöùc Thanh vaên. Döïa vaøo Boà-taùt maø noùi giaûn löôïc caùc thí duï naày nhö theá. Chæ roõ coâng ñöùc cuûa Boà-taùt vöôït hôn Thanh vaên.

Töø ñaây veà sau seõ noùi roäng veà caùc coâng ñöùc. Coù bao nhieâu haïng Thanh vaên? Giôùi cuûa Boà-taùt coù nhöõng gì vöôït hôn giôùi cuûa Thanh vaên? Coù boán haïng Thanh vaên. Hôn nöõa, giôùi cuûa Boà-taùt coøn coù möôøi ba thöù töôùng vöôït troäi hôn giôùi cuûa Thanh vaên. Boán haïng Thanh vaên laø: ÖÙng Thanh vaên, Ngaõ maïn Thanh vaên, Laäp nguyeän Boà-ñeà Thanh vaên vaø Taùnh dieät ñònh Thanh vaên. ÖÙng Thanh vaên: Neáu phaûi hoùa ñoä chuùng sinh, thì chö Phaät vaø Boà-taùt ñaõ giaùo hoùa. Ñaáy goïi laø ÖÙng Thanh vaên. Thanh vaên Ngaõ maïn: Laø chuùng sinh chæ duøng voâ ngaõ trí vaø taø phaùp laø voâ ngaõ, maø trí laïi chaáp vì kieâu ngaïo ta ñaây, cho laø ñaõ thanh tònh, ñoù laø Thanh vaên Ngaõ maïn. Laäp nguyeän Boà-ñeà Thanh vaên: Laø töø tröôùc ñeán giôø taâm thöông xoùt yeáu keùm, nhöng nhôø thaân caän Ñöùc Nhö Lai vaø nhôø hoïc taäp, thaân taâm raát tin töôûng phaùp Phaät saâu xa voâ thöôïng, laøm vieäc coâng ñöùc ñöôïc huaân taäp thaønh töïu. Maëc duø an truï troïn trong giôùi voâ laäu, nhöng chö Phaät ñaõ khuyeân baûo hoï vaø noùi caùc phöông tieän, nhaân ñoù maø caùc Thanh vaên kia ñöôïc tu taäp ñaïi Boà-ñeà. Maëc duø hoï ñaõ tu taäp Boà-ñeà nhö theá, nhöng veà sau trong vieäc laøm lôïi ích cho chuùng sinh hoï coøn chaäm chaïp, khoâng nhaïy beùn vaø vì öa thanh tònh rieâng, khoâng phaûi töø khi môùi phaùt taâm maø coù Phaät taùnh, ñaáy goïi laø Nguyeän Boà-ñeà cuûa Thanh vaên. Thanh vaên vôùi taùnh dieät ñònh: Töø tröôùc ñeán nay, vì taùnh nhoû nhen, moûng manh cuûa taâm xoùt thöông, hoï hoaøn toaøn quay löng vôùi chuùng sinh vaø taâm nieäm sôï haõi tröôùc noãi ñau khoå cuûa theá gian, chæ ñöùng laïi höôùng veà caûnh giôùi Nieát-baøn, khoâng ñuû khaû naêng tu taäp ñaïi Boà-ñeà. Ví nhö hai vöông töû vôùi hình daùng, dieän maïo gioáng nhau, ñoàng thoï höôûng moïi khoaùi laïc do vua ban, nhöng moät ngöôøi ñaõ kheùo thaáu bieát phaùp cheá cuûa vua, vaø caùc thöù kyõ thuaät v.v..., coøn vò vöông töû thöù hai thì khoâng ñöôïc nhö vaäy. Ngöôøi thöù nhaát gioûi kyõ thuaät hôn ngöôøi thöù hai, nhöng söï thoï duïng khoaùi laïc thì chaúng theå naøo nhö nhau. Cuõng vaäy, Boà-taùt an truï trong giôùi voâ laäu gioûi hôn Thanh vaên truï

trong taùnh dieät ñònh. Boà-taùt vöôït hôn Thanh vaên ôû caùc lónh vöïc: Thaân Boà-taùt tu taäp phaùp traéng, trí taäp hôïp töông tôï, taùnh giöõ nhaø haïnh, naêng löïc thaàn thoâng, tu haønh, phöôùc ñieàn cao vöôït hôn ca nhaân quaû, vaø döïa vaøo sinh, neân bieát nhö vaäy. Nhö gieo gioáng ôû giöõa trôøi maø noù sinh tröôûng ñöôïc thì khoâng coù lyù ñoù. Nhöng gieo gioáng treân ruoäng toát laãn vôùi söï nhô nhôùp thì noù vaãn sinh soâi, naûy nôû. ÔÛ treân ñoài ñaát goø cao thì hoa sen khoâng moïc ñöôïc. Caùc thí duï nhö theá, nhaèm chæ roõ taùnh dieät ñònh cuûa Thanh vaên vaø noùi ñeán söï cao vöôït veà loøng tin, söï chí taâm cuûa Boà-taùt. Taùnh dieät ñònh cuûa Thanh vaên, nhö ñaát nhô taïp nhaïp. Moïi vieäc laøm phaûi xen laãn trong buøn phieàn naõo oâ nhieãm cuûa chuùng sinh, nhöng laïi quay löng ñi, nhaát ñònh höôùng veà caûnh giôùi Nieát-baøn, cuõng nhö choã ñaát ñang höøng höïc chaùy trong theá giôùi chuùng sinh thanh tònh, maø taâm ñoàng vaø an truï. Traùi vôùi tính chaát cuûa Boà-taùt höôùng ñeán taâm Nieát-baøn vaø cuøng vôùi chuùng sinh truï trong thanh tònh. Taâm Boà-taùt khoâng boû chuùng sinh voán mang nhieàu phieàn naõo maø

coøn luoân cöùu ñoä hoï, soáng vôùi theá gian taïp nhieãm vaø saün saøng daãn daét chuùng sinh. Laáy thí duï veà lónh vöïc taäp hôïp caùc phaùp traéng ñöôïc thay theá laãn nhau ñeå chæ roõ vieäc laøm cao vöôït cuûa Boà-taùt. Thanh vaên vaãn coù caùc phaùp traéng nhöng ít vaø moûng manh, chæ coù ích cho mình. Phaùp Boà-taùt thì voâ löôïng, luoân taêng tröôûng lôïi ích cho taát caû chuùng sinh vaø xem hoï nhö con mình. Ví nhö ngöôøi cha duøng söõa töôi nuoâi lôùn caùc con, Boà-taùt cuõng theá. Caên thieän cuûa mình nhieàu voâ löôïng, nhö söõa töôi nuoâi naáng, giaùo duïc, laøm taêng tröôûng caùc Boà-taùt môùi hoïc taäp nhö con, nhö ñöùa con trai. Hö khoâng laø chæ roõ trí taäp hôïp cao vöôït, Thanh vaên söû duïng trí voâ laäu chæ nhaän thaáy töï thaân khoâng tòch. Boà-taùt ôû ngay trong caùc phieàn naõo laø vì taám loøng thöông xoùt, vôùi trí ñoàng chöùng ngoä, khuyeân baûo chuùng sinh quay veà vôùi taát caû chuùng sinh trong möôøi phöông, laøm cho hoï ñoàng phaùt nguyeän höôùng veà Boà-ñeà voâ thöôïng. Thí duï veà baäc ñaïi phu vaø tôù gaùi, laø chæ roõ caùi cao vöôït veà lónh vöïc töông tôï. Thanh vaên nhôù nghó ñeán caûnh giaûi thoaùt cao vöôït, meï baäc ñaïi phu, thì yù thöùc nhoû heïp, thaáp keùm, coøn ngöôøi cha thì taâm ngheøo naøn cuøng khoå gia taêng, neân hoï khoâng thaønh Phaät töû (Boà-taùt). Caùc vò Boà-taùt rôøi boû taùnh thaáp keùm cuûa phaøm phu chuùng sinh, nghó ñeán ñöùa tôù gaùi nôi meï sai khieán, nhö ñaïi vöông duøng taâm thöôïng nieäm quaùn ñaûnh thaønh töïu, ñöôïc goïi laø Phaät töû (Boà-taùt). Thí duï veà Chuyeån luaân Thaùnh vöông ban ñaàu laø chæ roõ söï cao vöôït cuûa lónh vöïc taùnh, nhö vöông töû cuûa Chuyeån luaân Thaùnh vöông ñaõ thaønh

töïu caùc naêng löïc, thaønh töïu theá löïc, vaø thaønh töïu uy löïc cuøng cöïc. Nhöng do khoâng coù töôùng Chuyeån luaân Thaùnh vöông, neân khoâng ñuû khaû naêng laøm Chuyeån luaân Thaùnh vöông. Thanh vaên cuõng theá, sieâng naêng tinh taán, thaønh töïu caùc naêng löïc chaéc chaén vaø kheùo leùo, thaønh töïu theá löïc maø taâm khoâng buoâng boû, thaønh töïu uy löïc cuøng cöïc nhöng khoâng coù töôùng, taùnh Phaät, neân chö Phaät Nhö Lai khoâng uûng hoä, tieáp nhaän, daãn daét. Boà-taùt duøng hai thí duï Chuyeån luaân Thaùnh vöông ñeå chæ roõ söï cao vöôït cuûa trì gia (giöõ nhaø). Maëc duø Thanh vaên coù naêng löïc ñeán taän quaù khöù, vò lai, nhöng vaãn khoâng theå naøo giöõ vöõng ñöôïc ngoâi nhaø cuûa Phaät, trong khi ñoù, Boà-taùt môùi phaùt taâm ñaõ coù naêng löïc duy trì ñöôïc. Thí duï veà Chuyeån luaân Thaùnh vöông thöù ba laø chæ roõ vieäc laøm cao vöôït. Maëc duø Thanh vaên ñaõ chöùng ngoä ñeán cuøng, nhöng caùc trôøi, Thaùnh, ngöôøi ñeàu khoâng cung kính, khen ngôïi. Thí duï veà ngoïc Tyø-löu-ly töôïng tröng cho Boà-taùt môùi tu haønh, laø chæ roõ söï cao vöôït veà naêng löïc thaàn thoâng cao toät. Töø ñòa thöù nhaát, thaàn löïc trí tueä cuûa Boà-taùt ñaõ boû xa Thanh vaên, Duyeân giaùc. Thí duï veà caây thuoác ôû nuùi Tuyeát laø chæ roõ vieäc cao vöôït cuûa söï tu haønh. Duø Thanh vaên ñaõ thaønh töïu trí, coù theå dieät tröø chöùng beänh phieàn naõo, thuoác trí chöõa khoûi beänh phieàn naõo cuûa chuùng sinh, nhöng traùi vôùi chaát Boà-taùt. Chæ vì Boà-taùt thöôøng laøm vieäc giuùp ích cho moïi ngöôøi. Thí duï veà caùc vì sao laø chæ roõ söï cao vöôït veà phöôùc ñieàn. Duø cuøng taän ñeán quaû vò, Thanh vaên

vaãn khoâng theå duøng trí tueä soi saùng chuùng sinh, khoâng laøm neân ruoäng phöôùc ñeå hoùa ñoä heát thaûy haøng ngöôøi, trôøi. Coøn Boà-taùt thì khoâng dieät phieàn naõo, nhöng coù theå laøm ruoäng phöôùc cho taát caû haøng ngöôøi, trôøi, gieo troàng caên thieän. Thí duï veà maët traêng, traêng môùi moïc, laø chæ roõ söï cao vöôït trong moïi söï cao vöôït. Chö Phaät, Nhö Lai maõi maõi cao vöôït hôn Thanh vaên vaø Boà-taùt. Söï cao vöôït ñoù laø töø Boà-taùt maø coù. Coù hai hình töôùng ñeå Boà-taùt ñi tôùi choã cao vöôït. Boà-taùt giaùo hoùa chuùng sinh vaø thaønh thuïc phaùp Phaät, theá neân coù Boà-ñeà vaø ñöôïc quaû vò. Tuøy vaøo söï giaùo hoùa chuùng sinh maø hoï ñöôïc giaûi thoaùt. Nhö ngöôøi kinh doanh caùc loaïi caù, keát quaû coù ñöôïc soá caù vôùi hình thuø kyø dò, loøng hoaûng sôï khoâng daùm aên. Ñaây cuõng nhö theá, neân bieát. Ví nhö chö Thieân vaø loaøi ngöôøi, taát caû theá gian ñeàu kheùo giöõ gìn ngoïc löu ly. Thí duï naày chæ roõ söï cao vöôït cuûa nhaân, quaû. Duø Thanh vaên coù moät möïc tu taäp nhaân toát cuûa phaùp thanh tònh, laïi thaân caän vôùi voâ löôïng thieän tri thöùc, nhöng vaãn khoâng theå ñöôïc quaû Ñaïi Boà-ñeà, vì chaát cuûa vieäc hoï

laøm khaùc vôùi Boà-taùt. Noùi caùc vò Boà-taùt laø vì Boà-taùt coù theå chöùng quaû ñaïi Boà-ñeà. Nhö thôï cheá bieán ngoïc quyù Tyø-löu-ly, thí duï naày chæ roõ söï cao vöôït döïa vaøo söï phaùt sinh. Caùc Thanh vaên nöông vaøo Boà-taùt maø xuaát hieän ôû theá gian, chöù khoâng phaûi Boà-taùt döïa vaøo Thanh vaên ñeå xuaát hieän ôû theá gian, vì nghóa döùt heát moïi ñieàu aùc, giöõ gìn vöõng chaéc ñieàu thieän. Ñöùc Phaät noùi vôùi Ma ha Ca-dieáp: Naày Ca-dieáp! Neáu coù coõi nöôùc maø trong nöôùc ñoù chæ coù con laïc ñaø vôùi coå ñen, ñaàu ngöôùc leân, vöøa nguû gaø nguû gaät, cho ñeán nöôùc ñoù khoâng coù gì lo sôï. Naày Ca-dieáp! Boà-taùt vaãn thöôøng xuyeân cöùu hoä ñem laïi lôïi ích cho chuùng sinh. Laàn löôït seõ noùi ra. Töø ñaây trôû veà sau seõ chæ roõ ñöôïc lôïi ích cuûa keát quaû kia, maø söï cao vöôït nhö ñoaïn tröôùc ñaõ noùi. Noùi trong buøn phieàn naõo nhieãm taïp, Boà-taùt coù theå taêng tröôûng phaùp Phaät. Neáu theá, thì khoâng phaûi taêng tröôûng trong thaân cuûa Boà-taùt, cuõng khoâng phaûi caùc Boà-taùt khaùc giuùp ñôõ thaân Boà-taùt naày, thì laøm theá naøo trong thaân Boà-taùt maø coù theå taêng tröôûng Boà-taùt? Vì chuùng sinh neân tu taäp caùc haïnh laø chæ roõ lôøi noùi naày: Neáu taêng tröôûng cho Boà-taùt, laø cuõng ñaõ taêng tröôûng cho ñaïo cuûa mình. Kinh noùi: Boà-taùt thöôøng cöùu hoä nhö theá v.v... laø chæ roõ cho ñeán boán phöông, taát caû theá giôùi, taát caû theä nguyeän cuûa Boà-taùt, ñeàu laø nhöõng vieäc laøm lôïi ích cho chuùng sinh. Hoaøn toaøn chöõa trò chaân thaät. Ai lìa khoûi löông y maø chöõa laønh beänh cuûa thaân, thaäm chí lìa ngoaïi ñaïo maø chöõa trò ñöôïc phieàn naõo, thì ñoù khoâng phaûi laø caùch chöõa trò chaân thaät, chæ laø giaû danh trò, laø ñieân ñaûo trò. Trong ñoù, Boà-taùt duï nhö löông y, heát thaûy chuùng sinh duï nhö ngöôøi beänh. Laø beänh tham lam, saân... thuoác laø phaùp quaùn baát tònh v.v... Coù ba thöù hình thöùc tònh bò chaán ñoäng maïnh maø phaùt sinh caùc thöù beänh, hoaëc do chöùa nhieàu chaát ñoäc trong ngöôøi, hoaëc do khoâng neân aên maø aên, hoaëc do heát beänh naày sinh beänh khaùc. Nhö theá, ba thöù nguyeân nhaân naày, hoaëc

vì töôùng cuûa taâm aùc neân naûy sinh taâm beänh, hoaëc vì chöùa caùc ñieàu aùc nhö tham v.v..., hoaëc laø reøn taäp caùc taùnh tham lam v.v... laâu daøi, hoaëc vì thaáy vieäc khoâng neân laøm maø laøm. Laïi nöõa, trong hieän taïi ñang keït vaøo caùc vieäc coá chaáp v.v..., hoaëc laøm caùc vieäc ñieân ñaûo roài boû. Trong ñaáy ñoái trò vôùi beänh phieàn naõo ban ñaàu thì duøng quaùn baát tònh, duøng baát tònh ñeå ñoái trò vôùi caùc taùnh tham lam, duøng taâm töø ñeå ñoái trò vôùi taùnh giaän döõ, duøng boán pheùp quaùn nhaân duyeân ñeå ñoái trò vôùi ngu

si. Laáy hình aûnh coù beänh nhö theá v.v... roài chæ roõ caùc ñoái trò laø duøng thuoác "khoâng" v.v..., vì phaûi döïa vaøo boán haïng chuùng sinh, neân môùi noùi: 1. Kieán chaáp. 2. Tham ñaém Tam-ma-baït-ñeà. 3. Öa thích caùc söï soáng. 4. Ñoái vôùi lónh vöïc khoâng coù giaûi thoaùt maø töôûng laø giaûi thoaùt. Trong ñaây, töø choã coá chaáp vöôùng maéc cuûa chuùng sinh, neân noùi moïi thöù chaáp ñoù, chæ coù khoâng môùi trò döùt heát. Neáu phaùt sinh kieán chaáp veà khoâng thì ñoàng noùi nhö theá v.v... Neân bieát, vì tham ñaém Tam-ma-baït-ñeà cho neân noù khoâng coù töôùng, khoâng coù töôùng trong taát caû caùc yù nieäm phaân bieät töôùng coù vaø khoâng. Chæ roõ heát thaûy coù, khoâng, chæ roõ söï tham ñaém Tam-muoäi, chæ roõ söï öa thích caùc ñôøi soáng, neân noùi laø voâ nguyeän. Vì dieät taát caû coõi Duïc, coõi Saéc, Voâ saéc v.v... neân noùi laø voâ nguyeän. Döïa vaøo lónh vöïc khoâng phaûi laø giaûi thoaùt maø laøm ra töôùng giaûi thoaùt, vaø noùi chaúng phaûi boán ñieân ñaûo. Vì ñeå dieät heát tö töôûng ñieân ñaûo neân môùi noùi boán ñieân ñaûo. Vì chaáp thöôøng v.v... neân ñoái vôùi lónh vöïc khoâng phaûi giaûi thoaùt maø naûy sinh töôùng giaûi thoaùt. Caàn phaûi töø boû söï reøn taäp ñieân ñaûo. Vì döïa vaøo höõu laäu thì roäng, noùi giaûn löôïc thì boán thöù ñoái trò ñieân ñaûo. Neân bieát, phaøm phu höõu laäu coøn coù saùu haïng: Ai ñam meâ vaøo thaân neân noùi nieäm xöù ñeå ñoái trò. Ai bò phieàn naõo taùn loaïn, thì noùi boán chaùnh caàn ñeå ñoái trò. Ai keït vaøo kieâu ngaïo, ñaép ñoåi nhau, thì noùi boán nhö yù tuùc ñeå ñoái trò. Ai töø boû tu taäp caên thieän thì noùi caên vaø löïc ñeå ñoái trò. Ai khoâng thaáu roõ caùc chaân lyù, thì noùi caùc phaàn ñaïo giaùc ngoä ñeå ñoái trò. Ai ham chaáp vaøo vieäc laønh, döõ, thì noùi caùc phaàn ñaïo ñeå ñoái trò. Saùu laø khoâng tuøy thuaän quaùn saùt thaân, maø theo söï chaáp thaân, hoaëc chaáp ngaõ sôû, khoâng phaân bieät maët traùi phaùp thieän, khoâng tin töôûng thì noùi caên vaø löïc ñeå ñoái trò. Naày Ca-dieáp! Trong coõi Dieâm-phuø-ñeà, heát thaûy thaày thuoác vaø hoïc troø cuûa thaày thuoác thì Kyø-baø Döôïc vöông laø thaày thuoác soá moät. Naày Ca- dieáp! Giaù nhö heát thaûy chuùng sinh trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi ñeàu laø thaày thuoác nhö Kyø-baø Döôïc vöông, caùc chuùng sinh ñeàu na naù Kyø-baø nhö theá v.v..., laø chæ roõ caùc boä luaän veà phöông thuoác ñöôïc nghe nhieàu, duø kheùo leùo toát ñeïp cuõng khoâng trò ñöôïc caùc thöù beänh kieán chaáp, nghi ngôø, aên naên, do caùc beänh ñoù khoù trò, phöông tieän trong ñaáy quyeát ñònh. Moïi kieán chaáp coù khaû naêng gaây chöôùng ngaïi. Nhö Toân giaû Xieå-ñaø noùi: "Caùc Ñaïi ñöùc! Toâi nghó nhö vaày: Saéc laø voâ thöôøng..., nhöng toâi laïi thöïc

haønh Xa-ma-tha khoâng, khoâng phaân bieät, dieät maát aùi, lìa duïc, dieät heát, vaø trong Nieát-baøn taâm toâi khoâng yeân, khoâng möøng, khoâng an truï (ñöùng laïi), khoâng giaûi thoaùt. YÙ nghó cuûa toâi thay ñoåi, xoay laïi, toâi caûm thaáy chaùn naûn, löôøi bieáng. Nhöng ngaõ sôû laø gì?". Noùi nhö theá roài, baáy giôø, Toân giaû Xieån-ñaø duøng taâm trí tueä töôûng nhôù ñeán Nieát-baøn, vì khoâng daäp taét ñöôïc ngaõ kieán veà thaân, neân noùi ta seõ voâ ngaõ, taâm chuyeån bieán luøi laïi vaø naûy sinh saàu naõo trong caûnh Nieát-baøn. Nhöng ngaõ vaø ngaõ sôû laø gì? Khoâng nghó nhö theá naày: Ñaây chæ laø haønh ñoäng. Do ñaâu, caùi gì laø khoâng coù kia, nhöng ñaïo haønh ôû theá gian baáy giôø khoâng coù khaû naêng chöõa trò neân goïi laø khoâng theå chöõa trò. Vì muoán goàm thaâu taâm chöa nhaäp ñònh, neân söï raøng buoäc ñaõ taïo ra nghi vaø aên naên. Coù khaû naêng xua tan nguyeân nhaân nghi ngôø aên naên. Boû queân lôøi daïy thì chæ coù chö Phaät Nhö Lai môùi trò ñöôïc, vì caùc Boà-taùt khoâng coù beänh ñoäc haïi, maø coù ñaïi oai löïc. Theá neân noùi kieán chaáp, nghi ngôø vaø aên naên, thì khoâng ai coù naêng löïc laøm cho thöùc tænh vì yù thöùc khoâng theå löôøng noåi, khoâng theå noùi, khoâng theå ñoïc tuïng, khoâng theå noùi ñuùng ñaén, khoâng theå duøng lôøi noùi. Mong caàu haïnh hoã trôï ñaïo naày, roài mong caàu vieäc laøm xuaát theá gian. Taâm mong caàu trong höõu dö, sau ñoù seõ höõu dö. Döïa vaøo chuùng sinh voâ ngaõ, coù hai thöù döïa: Döïa vaøo phaùp voâ ngaõ, coù moät ñieàu kieän ngoä nhaäp trí v.v... nhaân laø duïc, tin töôûng, caên baûn trí, tín trí, chæ coù taâm laø khuyeân can trung gian, ñoaïn tuyeät, khoâng coù ñieàu kieän, giaùc ngoä vaø voâ ngaõ. Tìm kieám trong hoïc taäp nhaân duyeân, laø chæ roõ söï chöùng ngoä nhaân voâ ngaõ. ÔÛ trong, ngoaøi vaø chính giöõa neáu nöông töïa vaøo yù thöùc nhôù nghó kia thì thaáy taâm khoâng theå naém baét ñöôïc, tính chaát nhôù nghó ngang ngöôïc, voïng töôûng vaø thaønh töïu töôùng khoâng saéc v.v..., vì nhaän thaáy ñöôïc theå taùnh neân chæ roõ söï chöùng ngoä phaùp voâ ngaõ. Nhöng vì thaønh töïu taùnh naày, neân haønh ñoäng cuûa taâm phaûi coù baûo hoä vaø khoâng chaáp ñieàu baát chaùnh. Ñöùc Phaät noùi vôùi Ca-dieáp: Taâm cuûa taát caû chö Phaät ñeàu khoâng nhaän thaáy, noùi chaúng phaûi töï nhieân, khoâng thaáy laø chæ roõ taâm truï vaøo phaùp theå. Vì taát caû chö Phaät ñeàu noùi laø thaáy suoát caû ba thôøi gian. Nhö vaäy, tröôùc ñaõ noùi khoâng coù taùnh phaân bieät, nhôù nghó ngang hình thöùc cuûa söï nhôù nghó ngang ñoù, chæ roõ taùnh vaø töôùng ngöôøi khaùc neân môùi noùi, vì coù caên cöù. Noùi taâm kia laáy gì laøm taùnh ñeå chaáp nhaän trong ñoù ñaõ noùi roõ taâm vaø taâm sôû phaùp. Neáu do yù thöùc maø ñoïa, chæ laø töôùng, thì laøm sao giaûi thích neân söï sinh töû theá gian nhö huyeãn (aûo)? Chæ nhaát taâm tu haønh nhö doøng soâng troâi. Tu haønh nhö theá thì taâm

ôû trong söï nhaøm chaùn, muoán xa lìa thì sao khoâng ñöôïc giaûi thoaùt? Giaûi thích söï vieäc ñoù nhö gioù, trong ñoù caùi xa coù nghóa laø heát thaûy söï vieäc ñeàu coù taùnh kia, nhöng raát khoù bieát. Theá naøo laø ñöôïc giaûi thoaùt? Giaûi thích söï

vieäc ñoù nhö ñeøn chaùy saùng. Vì duyeân löïc voâ minh neân haønh. Ñaây laø chæ roõ khi voâ minh ñaõ döùt heát thì khoâng coù haønh. Neáu söùc phieàn naõo trong taâm coøn thì coù oâ nhieãm thaønh töïu, khoâng laø tuøy thuaän chaân nhö. Vì phieàn naõo kia khoâng saïch, neân khoâng nhaän thaáy söï giaùc ngoä vaø giaûi thoaùt. Vì phoøng hoä tai hoïa naày, neân thò hieän nhö laø hö khoâng. Vì phoøng hoä caùc tai hoïa, vì nhö laø hö khoâng khoâng phaân bieät, neân thò hieän nhö saám chôùp, moãi yù nieäm ñeàu dieät. Vì khoâng duyeân nôi caùc taùnh tham v.v... neân thò hieän töôùng voâ thöôøng. Sôû dó phaûi chæ roõ töôùng voâ thöôøng naày laø nhaèm ñeà phoøng tai hoïa cuûa töôùng khaùc laï coù theå xaûy ra. Maëc duø trong saïch taâm mình, nhöng vì moãi nieäm ñeàu dieät, neân thò hieän nhö con vöôïn. Vì taâm nieäm kia khoâng mong caàu moïi thöù caûnh giôùi, neân noù phaân taùn, tuøy thuaän caùc taùnh tham lam v.v..., ñeàu khoâng theå boû neân trôû thaønh coù taùn loaïn. Vì sao khoâng giaûi thích laø taát caû khoâng coäng sinh? Giaûi thích taïo nghieäp nhö coâng vieäc cuûa hoïa só. Vì sao khoâng phaûi heát thaûy moïi luùc nhö theá v.v...? Giaûi thích taïo nghieäp khoâng truï. Vì sao nghieäp hieän taïi lui goùt? Hoaëc vì caây hieän ra khí löïc, neân noù soáng. Giaûi thích laø nhö söï nghieäp cuûa vua. Heát thaûy nghieäp tu laø söùc maïnh toái thöôïng, do khaû naêng huaân taäp cuûa taâm Phaät ñöôïc taêng thöôïng thaønh töïu haïnh noùi phaùp toû roõ. Hoaëc nhö vua thì taïi sao töï mình coù theå sinh caùc noãi khoå? Giaûi thích laø nhö oan gia. Taïi sao töï chính mình maø nhö oan gia? Giaûi thích laø nhö ñoáng tro taøn thò hieän trong nhaø. Thaân v.v... thò hieän coù boán thöù ngöôïc ngaïo. Vì haïnh tuøy thuaän v.v... laø phoøng hoä tai hoïa coù theå xaûy ra. Coù nhö vaäy thì vì caùi gì sinh ôû choã an vui maø chaáp nhaän söï soáng? Thò hieän nhö oan gia vì coù ba khoå. Thò hieän xöù sôû kia vì cuõng coù ñau khoå sinh. Vôùi noãi khoå nhö theá vì sao khoâng laáy khoå ñeå ñoái trò, choáng traû laïi maø thò hieän nhö quyû Daï-xoa v.v... cöôùp ñoaït coâng söùc cuûa con ngöôøi, neân phoøng hoä söï ham dính vaøo Tam-muoäi theo thöù lôùp. Hôn nöõa, vì sao trong ñoái trò khoâng öa thò hieän nhöõng vieäc laøm nhö giaëc? Laø do khoâng phoøng veä, khoâng daãn daét chuùng sinh, hoã trôï ñaïo tu caên thieän. Neáu laäp neân coâng ñöùc trong ñau khoå maø coù yù nghóa öa thích, öa truï, thì nhö theá, do tai hoïa naøo maø thò hieän nhö coù ñuû caùc vieäc theá löïc, khoâng theá löïc, gheùt yeâu. Taïi sao si meâ ñieân loaïn? Vì ñam meâ, vöôùng maéc saéc v.v... Giaûi

thích laø nhö con ngaøi laøm taéùt ñeøn. Ñöùc Phaät noùi vôùi Ca-dieáp: Söï mong caàu laø traïng thaùi cuûa taâm, nhöng khoâng theå ñöôïc. Neáu khoâng theå ñöôïc töùc laø khoâng theå troâng thaáy, cho ñeán caùc theå taùnh cuûa Thaùnh cuõng nhö theá, khoâng phaûi laø thaân gaây taïo nghieäp, khoâng phaûi mieäng, khoâng phaûi yù thöùc trong taùnh kia, cuõng khoâng coù söï sai bieät giöõa trình ñoä cao, trung bình vaø thaáp. Tö töôûng mong caàu laø traïng thaùi cuûa taâm, nhöng khoâng theå ñöôïc laø coù söï laàn löôït naøo? Thò hieän vieäc laøm taùnh töôùng cuûa ngöôøi khaùc xong. Söï mong caàu taùnh, töôùng ngöôøi khaùc ñoù cuõng laø mong caàu vôùi voïng nieäm ngang ngöôïc vaø khi mong caàu taùnh ñöôïc thaønh töïu, thì môùi coù

söï thò hieän. Tuy nhieân söï voïng töôûng ngang ngöôïc vôùi taùnh phaân bieät kia, laø söï mong caàu khoâng theå ñöôïc trong taâm lyù, theá neân taùnh töôùng ñeàu khoâng theå ñöôïc. Taâm kia cuõng do khoâng theå ñöôïc, neân ñaõ chæ roõ thaønh töïu töôùng taùnh cuûa taâm phaûi laø voâ vi, thôøi gian sau naày seõ noùi ñeán. Baûo cho bieát veà söï kieän sinh trong ba ñôøi cuûa taâm kia, khoâng phaûi nhö nhaäp vaøo ñònh dieät taän, vì ñöông thôøi taâm khoâng ñoàng sinh trong ba ñôøi. Nhö theá, vieäc thaùc sinh cuûa taâm kia laø qua ba ñôøi. Nhöng khoâng theå vöôït qua ba ñôøi, vì taâm ñaõ phaùt sinh roài laïi phaùt sinh nöõa. Neáu vöôït qua thôøi gian ba ñôøi, thì taâm kia cuõng khoâng ñöôïc goïi laø ñaõ coù phoøng hoä chaáp ngang ngöôïc. Töïa danh thò hieän cuõng coù, cuõng khoâng, vì voïng töôûng nhôù nghó ñeán taùnh töôûng cuûa ngöôøi khaùc, neân môùi noùi roõ thaønh töïu taùnh laø neân coù. Taâm kia khoâng phaùt sinh laø do nguyeân nhaân quaùn thaân, neân taâm kia laø khoâng. Taùnh ñoái vôùi coõi ñòa nguïc v.v... laø nguyeân nhaân quyeát ñònh taùnh. Taâm kia khoâng phaùt sinh laø vì taïo ra nhaân toá soáng neân tieâu maát, laø ñaõ dieät maát. Taâm kia thì khoâng lìa laø do dieät. Khoâng lìa laø vì chöa dieät, taâm kia thì khoâng coù haønh nghieäp laø vì naêm aám. Taâm kia laø voâ vi vì laøm saùng toû noù, noùi taát caû vieäc naày, kia laø voâ vi. Nay muoán phaân bieät giaûi thích roõ raøng: Taâm naày laø caùi goác cuûa taát caû Thaùnh taùnh, do taâm nhôù nghó naày maø thaønh töïu ñöôïc quaû vò Thaùnh kia. Caùc Thaùnh cuõng do taâm naày maø ñöôïc saùng toû. Nhöng taùnh cuûa taâm kia laø do Nieát-baøn höõu dö vaø voâ dö laøm saùng toû noù, do Nieát-baøn cuûa Boà-taùt laøm saùng toû noù. Trong ñaáy, nöông töïa vaøo Nieát-baøn höõu dö, neân noùi: Khoâng coù giöõ giôùi, cuõng khoâng coù phaù giôùi, vì ñaõ kheùo hoïc taäp giôùi phaùp, neân voâ haønh höõu dö dieät, chöù chaúng phaûi haønh höõu dö, dieät höõu dö, cuõng chaúng phaûi khoâng haønh caùc phieàn naõo.

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH - Quyeån 3 831

Khoâng coù taâm, khoâng coù taâm sôû phaùp laø vì xa lìa oâ nhieãm. Nghieäp ôû ñaây laø coøn coù nghieäp nhaân cuûa phieàn naõo. Cuõng khoâng coù nghieäp baùo, vì döïa vaøo Nieát-baøn voâ dö. Nghóa naày neân noùi nhö theá naày: “Neáu khoâng khoå vaø khoâng vui thì ñaáy laø taùnh cuûa baäc Thaùnh”. Nhö tröôùc ñaõ noùi: Taâm kia thì khoâng coù nghieäp. Ba caâu Tu-ña-la noùi veà tính chaát khaùc nhau cuûa nghieäp ñoù. Caâu thöù tö noùi veà söï khaùc nhau cuûa chuùng sinh, döïa vaøo Nieát-baøn cuûa Boà-taùt. Vì döïa vaøo Nieát-baøn cuûa Boà-taùt, neân noùi taùnh bình ñaúng naày nhö hö khoâng, cho ñeán taùnh chaân tònh naày töø tröôùc cho ñeán nay ñeàu roát raùo thanh tònh. Taùnh naày bình ñaúng nhö hö khoâng, laø thò hieän söï bình ñaúng ñoàng haønh lôïi mình lôïi ngöôøi nhö nhau. Taùnh naày khoâng coù gì hôn. Taát caû phaùp ñeàu ñoàng moät muøi vò laø chæ roõ taùnh khoâng khaùc bieät trong caùc Boà-taùt thanh tònh, khoâng coù khaùc bieät naøo hôn trong taát caû phaùp phaàn Boà-ñeà. Taùnh vaéng laëng naày laø xa lìa, thaân taâm vaéng laëng laø chæ roõ theå khoâng khaùc bieät cuûa taâm. Taùnh tuøy thuaän theo höôùng Nieát-baøn laø chæ roõ nghieäp toát ñeïp cuûa thaân Boà-taùt ngay trong thaân cuûa moïi chuùng sinh. Taùnh tòch tónh xa lìa heát thaûy phieàn naõo caáu laø chæ roõ maëc duø ñoàng giaûi thoaùt vôùi chuùng sinh, nhöng veà phöông dieän dieät taäp khí

thì Boà-taùt vöôït hôn. Taùnh naày laø voâ ngaõ, lìa ngaõ vaø ngaõ sôû laø chæ roõ theá giôùi yeân tónh vì vónh vieãn dieät ñònh. Taùnh naày khoâng coù aùc, vöøa hö, vöøa thaät, sinh töø bình ñaúng laø chæ roõ vieäc laøm cuûa Boà-taùt trong theá gian. Nieát-baøn khoâng maát, khoâng ñöôïc, khoâng naûy sinh phaân bieät vì noù bình ñaúng, thaät nghóa. Nieát-baøn coù nghóa hö vaø thaät, coøn theá gian laø khoâng thaät, neân bieát. Taùnh chaân thaät ñeä nhaát nghóa ñeá naày laø chæ roõ söï xa lìa cheâ bai, khoâng cuøng chung vôùi ngoaïi ñaïo. Taùnh naày khoâng theå cuøng taän, noù roát raùo khoâng sinh, laø chæ roõ: Maëc duø ñaõ chöùng Nieát-baøn voâ dö, nhöng Boà- taùt vaãn khoâng döùt vieäc laøm lôïi ích cho chuùng sinh. Laïi nöõa, taùnh naày roát raùo khoâng sinh laø chæ roõ Boà-taùt sinh ra hoaøn toaøn khoâng phaûi do nghieäp phieàn naõo chi phoái maø laø do thaønh töïu naêng löïc töï taïi toát ñeïp trong vieäc sinh ra. Taùnh naày thöôøng truï trong taát caû caùc chaân nhö thöôøng truï laø chæ roõ vieäc truï ôû theá gian vaø Nieát-baøn. Vì theá gian kia khoâng phaûi theá, neân noùi ñeán taùnh naày laø noùi ñeán söï yeân vui, trong saïch, voâ ngaõ v.v... neân bieát. Taùnh chaân thaät thanh tònh naày töø tröôùc ñeán nay hoaøn toaøn trong saïch laø chæ roõ söï trong saïch heát löûa chöôùng ngaïi, tuøy nôi caàn saïch maø saùng toû

leân söï trong saïch nhö theá. Töø nghóa lôùn maø ñoái trò khaùc nhau veà vieäc theá gian vaø xuaát theá gian. Treân ñaây laø laàn löôït giaûi thích thöù lôùp vaø vöôït thöù lôùp, neân bieát. Naày Ca-dieáp! Boà-taùt ñaõ ñi khaép boán phöông, öùng hieän lôïi ích cho chuùng sinh laø chæ roõ caùch duøng trí theá gian vaø xuaát theá gian laøm lôïi ích bình ñaúng cho moïi ngöôøi. Ñeán boán phöông laø Boà-taùt ñoù ñaõ giaùo hoùa chuùng sinh, töø theá giôùi naày ñeán theá giôùi khaùc. Duøng naêng löïc thaàn thoâng neân töø moät theá giôùi naày ñeán theá giôùi khaùc, ôû khoaûng giöõa, nhö töø nöôùc naày sang nöôùc khaùc. Roài trôû laïi theá giôùi ñaàu tieân mình sinh ra vaø sinh vaøo baát cöù ñaâu, laøm cho moïi choã ñöôïc trong saïch, tuøy coù chuùng sinh. Caùc Boà-taùt giaùo hoùa laø vì chuùng sinh thanh tònh ñoù. Boà-taùt taïo ra phaùp ñoái trò hoaøn toaøn chaân thaät. Boà-taùt ñaõ duøng phieàn naõo ñoái trò phieàn naõo. Boà-taùt chöõa trò chuùng sinh quaù ñieân loaïn, ñöôïc trôû thaønh ñaïi y sö voâ thöôïng, roài vì hoï truyeàn daïy ba giôùi phaùp thanh tònh, trò beänh coá chaáp maø Döôïc vöông Kyø-Baø khoâng trò ñöôïc. Chöõa trò taän goác keû mang chöùng beänh hoaøi nghi, aên naên, baèng söï chöõa trò chaân thaät, goïi laø höõu trò lôùn. Ñaïi, coù nghóa laø chaân thaät, khoâng duøng nghóa naày. Veà sau thì goïi laø chöõa trò hoaøn toaøn chaân thaät. Do haønh ñaïo xuaát theá gian vaø tieâu dieät phieàn naõo söû, trôû thaønh trí theá gian, trong ñoù coù hai haïng: 1. Haïng ngöôøi thoâ baïo. 2. Haïng ngöôøi trung bình. Ñoái trò haïng thoâ laø dieät phieàn naõo. Ñoái vôùi haïng trung bình, Boà-taùt ñoái trò baèng caùch khuaát phuïc, ví nhö keû quaù nhieàu tham duïc thì Boà-taùt ñoái trò baèng phaùp quaùn baát tònh, cho ñeán daäp taét taát caû moïi söï ñaûo ñieân. Caû boán thöù ñieân ñaûo cuõng dieät nhö theá. Ñeå ñoái trò vôùi phieàn naõo thoâ baïo, Boà-taùt aùp duïng boán nieäm xöù cho ñeán taùm ñaïo chaân chaùnh. Ñoái vôùi haïng trung bình thì Boà-taùt ñoái trò baèng phöông phaùp haøng

phuïc. Phieàn naõo thoâ baïo ôû ñaây laø caùc haønh ñoäng tham duïc v.v... trong caûnh giôùi hieän taïi, ñoåi thay thaønh haïng trung bình, neân bieát. Haønh ñoäng ôû ñaây laø duøng trí theá gian quaùn saùt caûnh giôùi mình, nhaèm ñeà phoøng phieàn naõo oâ nhieãm v.v... Taùnh tham lam ñöôïc khuaát phuïc xong, laøm cho taùnh haïnh ñöôïc trong saïch. Taùnh haïnh ôû ñaây khaùc bieät vôùi taùnh haïnh trung bình. Ngöôøi taïi gia ña soá ñeàu mang taùnh haïnh tham lam, giaän döõ vaø si meâ. Ngöôøi xuaát gia phaàn nhieàu döïa vaøo caùc kieán thöùc coá chaáp, döïa vaøo thaønh kieán, döïa vaøo baát chaùnh nieäm, vaøo taùnh nieäm. Phaân bieät taùnh nieäm laø noùi roäng, löôïc noùi thì coù boán thöù ñaûo ñieân:

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH - Quyeån 3 833

1. Khoâng phaûi lónh vöïc giaûi thoaùt maø naûy sinh coá chaáp ngaïo maïn cho laø giaûi thoaùt. 2. Ñoái vôùi tham duïc, Boà-taùt duøng phaùp quaùn saùt baát tònh ñeå ñoái trò khieán cho ñöôïc thanh tònh. Ñoái vôùi keû giaän döõ, duøng töø bi quaùn ñeå ñoái trò. Ñoái vôùi keû si meâ, ñoái trò baèng phaùp quaùn nhaân duyeân. 3. Ñoái vôùi caùc kieán chaáp, duøng phaùp khoâng ñeå ñoái trò. YÙ nieäm khoâng chaân chaùnh thuoäc veà phaân bieät, taùnh phaân bieät gioûi, ñoái trò baèng voâ töôùng. Mong muoán thì ñoái trò baèng voâ nguyeän. 4. Khoâng phaûi lónh vöïc giaûi thoaùt maø naûy sinh tö töôûng giaûi thoaùt, thì duøng chaúng phaûi khoâng ñieân ñaûo ñeå ñoái trò. Ví duï: Ñaây laø lónh vöïc thöôøng, thì phieàn naõo trong ñoù ngaên ngöøa chuùng thoâ baïo ra sao? Döïa vaøo söï töï ñoái trò, döïa vaøo caûnh giôùi oâ nhieãm, caùc vieäc tham lam, giaän döõ, ngu si. ÔÛ trong caûnh giôùi hieän taïi nhöõng haønh ñoäng cuûa tham lam v.v... laø tai hoïa. Taäp hôïp laø nghóa haønh ñoäng. Caàn dieät haønh ñoäng ñoù, neân tu taäp caùc phaùp phaàn Boà-ñeà, boán nieäm xöù v.v... Vì tu taäp phaùp nieäm xöù neân ñöôïc buoäc chaët trong chaùnh nieäm. Ñoái vôùi yù nieäm chöa ñöôïc buoäc chaët, thì taâm khieán cho yù nieäm ñöôïc buoäc chaët, neân phaûi tu haønh, neáu khoâng bieát ñeán nieäm naày, neân töï taâm phaùt sinh chaáp ngaõ. Tu taäp nieäm xöù laø raøng buoäc moïi taâm nieäm, roài tu taäp chaùnh caàn, truï vaøo nhö yù tuùc. Vì an truï, neân thaân, taâm, duø nam, nöõ, do quaùn saùt maø bieát noäi taïi, deïp tröø phieàn naõo baäc trung. Ñem trí höõu laäu, voâ laäu tu haønh ñaïo nghieäp, phaùp xuaát theá gian laø ñoái trò duïc voïng, khoâng ham muoán v.v..., ñoù laø döïa vaøo duïc maø ñoái trò. Khoâng phaûi caên löïc taïo ra kieán chaáp maø laø ngu doát veà taäp hôïïp nhaân duyeân vaø ngu doát veà nhaân voâ ngaõ, Boà-taùt seõ duøng phaùp phaàn Boà-ñeà ñeå ñieàu phuïc chaáp ñoù. Moïi hoaït ñoäng taø ñaïo hay chaùnh ñaïo quyeát ñònh söï thaønh töïu thì heát thaûy hình thöùc coù ñöôïc laø töôùng thoâ, phieàn naõo baäc trung, chaân chaùnh ñeà phoøng vaø haøng phuïc laø ñoái trò. Trí söï goïi laø trí theá giôùi. Trí xuaát theá gian laø gì? Laø lónh vöïc haøng phuïc phieàn naõo, oâ nhieãm, tham lam, giaän döõ, si meâ vaø heát thaûy nhöõng kieát söû nhoû nhieäm phieàn naõo. Ñoái vôùi trí söï thì phaùp ñoái trò laø gì? Trong ñoái trò haøng phuïc trí söï kia coù ba lónh vöïc kheùo leùo ñeå goïi ñoù laø trí duyeân vaøo nhaân duyeân kheùo leùo, trí naày laøm phaùt sinh nieàm tin trong phaùp khoâng ngaõ, khoâng chuùng sinh, khoâng thaân maïng, khoâng nuoâi daïy, khoâng coù Phuù-giaø-la, tin chaéc nhaân voâ ngaõ, khoâng sôï haõi phaùp khoâng, khoâng

phaân bieät. Do tin phaùp voâ ngaõ, neân taâm mong caàu phaùt sinh söùc löïc tinh taán, vöôït qua heát moïi

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH - Quyeån 3 834

phieàn naõo, coù boán phaùp ñoái trò ñeå giaùo hoùa. Vì khoâng coù trí neân khoâng chaáp laáy. YÙ thöùc phaùt sinh taùc duïng vôùi trí ñeå quaùn saùt noäi taâm: Ñoàng töôùng, töï töôùng, töôùng nhieãm vaø töôùng tònh. Khoâng trí thì trong ñoù coù ba thöù töôûng, ñoù laø nghóa ñoàng töôûng, neân bieát. Caàu tìm taâm nhö theá, ñaâu laø taâm ñaùng öa, coù theå tieâm nhieãm, coù theå xaáu hoå? Heát thaûy quaù khöù, vò lai, hieän taïi, thì quaù khöù goïi laø heát, vò lai laø thôøi gian chöa ñeán, coøn hieän taïi laø yù nghó noái nhau khoâng döøng. Trong ñaây, quaù khöù, hieän taïi duyeân vaøo maø thaønh taâm, traùi vôùi khoâng giaùc quaùn. Hieän taïi thì moãi yù nieäm ñeàu khoâng hay bieát, caùc taâm lyù tham töï duyeân vaøo nhau maø phaùt sinh chöù khoâng phaûi taâm taïo ra chuùng v.v... Caùc töôùng cuûa taâm ñeàu laø töï töôùng, neân bieát. Naày Ca-dieáp! Phaät noùi: Taâm naày khoâng ôû beân trong, khoâng ôû beân ngoaøi, khoâng ôû khoaûng giöõa, vì bieát taâm nhö theá neân tìm kieám taâm khoâng theå ñöôïc. Nhö voán noùi giaû danh, noùi taùnh khoâng theå ñöôïc. Taâm naày khoâng coù saéc, khoâng coù höõu theå, khoâng ñöùng laïi, khoâng coù töôùng, khoâng ghi nhaän, khoâng dính maéc. Nhö vaäy noù nhö saùu töôùng ôû tröôùc ñaõ noùi. Vì nhaän bieát ñöôïc chaân nhö. Taát caû chö Phaät ñeàu noùi: Ñaõ khoâng thaáy, nay khoâng thaáy, seõ khoâng thaáy noù, neân taát caû caùc Thaùnh ñeàu khoâng do tri kieán maø bieát noù, vì caùc töôùng neân taâm coù töôùng nhieãm, neân bieát. Khoâng tuøy thuaän laø vì khoâng tuøy thuaän, tu haønh laø vì tu haønh, neân taâm nhö huyeãn. Do söï töôûng töôïng, ghi nhôù hö voïng, roài phaân bieät phaùt sinh ñuû caùc nghieäp haønh ñoäng, naûy sinh söï thoï nhaän ñuû thöù thaân taâm, nhaän laõnh sinh ra ñuû thöù thaân trong caùc ñöôøng. Vì khoâng tuøy thuaän söï oâ nhieãm neân taâm nhö doøng nöôùc chaûy sinh dieät khoâng döøng laïi. Trôû laïi vôùi söï soáng kia, laø chính mình tuøy thuaän theo doøng chaûy cuûa moãi yù nieäm. Taâm nhö laøn gioù bay xa khoâng chuïp naém ñöôïc, raát khoù giöõ gìn cho trong saïch trong taát caû yù nieäm. Vì thuaän theo haønh neân taâm nhö ngoïn ñeøn. Do nhaân duyeân cuûa höõu vaø haønh neân nöôùc aùi thaám nhuaàn töï taïi, vì tuøy thuaän haønh nhieãm, thuaän theo ñieàu ñaõ laøm ñeå coù theå laøm, ñaây laø haønh nhieãm. Taâm ñi ñeán choã naøo cuõng nhö laøn ñieän chôùp. Hoaëc höôùng haønh ñoäng ñeán nôi taïo ra ñieàu thieän, hoaëc khi taâm thieän naûy sinh nhö laøn ñieän, thì taâm nhö hö khoâng, hoaëc höôùng theo haønh ñoäng khoâng toát laønh, bieát nhö hö khoâng, nhö khaùch traàn nhieãm phieàn naõo, thì taâm nhö con vöôïn. Neáu moät möïc höôùng veà caùc caûnh giôùi tham thì taâm nhö hoïa só, vì taâm moät möïc khôûi söï haønh ñoäng taïo ra caùc nghieäp. Naày Ca-dieáp! Phaät noùi: Taâm khoâng nhaát ñònh, coù theå chaïy theo caùc thöù phieàn naõo. Hoaëc hoaøn toaøn ôû trong phieàn naõo, coøn coù theå haønh

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH - Quyeån 3 835

ñoäng tham duïc, giaän döõ vaø si meâ, noù khoâng ñöùng laïi maø chaïy ñi maõi. Taâm nhö keû boä haønh chæ ñi moät mình, khoâng coù baïn ñoàng haønh. Khoâng phaûi taâm kia voán coù oâ nhieãm tham lam roài môùi coù thaønh töïu xa lìa roài xa lìa, lìa xa duïc roài laïi coù tham duïc. Giaûi thích nhö theá v.v... Noùi taâm nhö vò quoác vöông, vì ñöôïc taát caû phaùp töï taïi. Trong phaùp an vui, vì thaønh töïu ñöôïc theá löïc töï taïi môùi tu haønh. Taâm nhö keû thuø, vì coù khaû naêng naûy sinh taát caû khoå. Boû roài laïi öa, neân coù khaû naêng sinh khoå. Taâm nhö nhaø ñöïng tro taøn, nhö löôõi caâu caù (caù maéc caâu), nhö chieâm bao, nhö ruoài laèn xanh. Do chaáp voâ ngaõ, neân coù theå töï naûy sinh ñau khoå. Vì ñieân ñaûo nhö keû thuø, neân noù giuùp theâm noãi khoå cho mình maø khoâng bieát vöøa ñuû hay nhaøm chaùn. Taâm nhö quyû Daï-xoa cöôùp ñi naêng löïc cuûa con ngöôøi, khieán cho con ngöôøi phaûi töø boû vieäc tu taäp toát laønh ñeå tìm ñeán chuùng, theo söï sai khieán cuûa chuùng. Taâm nhö keû thuø, vì laøm ñieàu khoâng toát laønh vaø hay tìm kieám caùc loãi laàm cuûa ngöôøi khaùc, luoân phaân bieät cao, thaáp, coù theá löïc, khoâng coù theá löïc, yeâu, gheùt ñeàu bieát. Taâm nhö boïn giaëc raát laø phoùng ñaõng, ñieàu gì ñöôïc laøm thì khoâng laøm, taát caû caên thieän ñeàu coù theå bò tieâu tan heát. Taâm öa thích caùc maøu saéc v.v... vì caûnh giôùi saéc raát deã dính maéc, vì baùm dính neân maõi maõi nhôù nghó ñöôïc caûnh giôùi cam loà, nhôù nghó roài, thì khoù ñöôïc yeân oån. Do ba thöù töôùng, taâm ñöôïc thanh tònh, neân bieát. 1. Vì ñöôïc töôùng khoâng, neân chaúng phaûi laø töôùng höõu vi. 2. Voâ töôùng. 3. Taùnh töôùng. Naày Ca-dieáp! Taâm naày mong caàu khoâng theå ñöôïc. Vì khoâng theå ñöôïc neân khoâng theå hay bieát ñöôïc taâm ñoù, thì danh taùnh mong tìm khoâng theå ñöôïc. Vì khoâng theå naém baét ñöôïc, neân taâm kia khoâng theå hay bieát. Taâm coù nhö theá, quaùn saùt töôùng laø nhaân cuûa taâm thanh tònh roài, thì haønh tö duy coù khaùc. Mong caàu taâm thanh tònh laø khoâng theå ñöôïc. Tö duy nhö theá roài, khieán coù theå ñöôïc, ñaáy goïi laø ñöôïc töôùng khoâng ñöôïc. Phaùp tu haønh nhö theá laø tu haønh voâ ngaõ, duøng trí tueä ñeå tu haønh xong, laø töôùng chaân nhö. Taâm duøng tri kieán sau ñoù môùi laø töôùng chaân nhö. Duøng chín thöù töôùng ñeå noùi ñeán taâm. Vì ñoái tröôùc phaùp töôùng höõu vi cho neân môùi noùi laø voâ vi, neân bieát. Vöôït qua ba ñôøi laø khoâng phaûi haønh trong ba ñôøi. Vaû laïi, khoâng phaûi nhö nhaäp ñònh dieät taän, vì taâm ñaõ phaùt sinh taùc duïng roài laïi coù theå naûy sinh.

SOÁ 1523 - LUAÄN ÑAÏI BAÛO TÍCH KINH - Quyeån 3 836

Taâm kia chaúng phaûi coù, chaúng phaûi khoâng, danh taùnh giaû taïm, khoâng theå phaân bieät ño löôøng. Duøng taùnh chaân nhö coù theå ño löôøng bieát ñöôïc taâm chaúng phaûi coù hai töôùng. Taâm khoâng sinh, vì töôùng noù laø voâ sinh. Taâm kia khoâng taùnh, vì noù vöôït qua töôùng nhaân, laø tính chaát cuûa söï sinh. Noù khoâng phaùt sinh, vöôït qua caùc söï sinh trong ñôøi vò lai. Taâm kia khoâng bò tieâu dieät vì noù ñaõ vöôït khoûi phaàn ñoaïn cuûa caùi cheát. Taâm khoâng coù gì ñeå xa lìa vì vöôït qua söï töø boû moãi yù nieäm. Khoâng coù gì ñeå xa lìa laø trong töøng nieäm töøng nieäm, noù vöôït qua moïi xa lìa. Khoâng coù gì ñeå xa lìa, töùc laø khoâng ñeán, khoâng ñi, khoâng lui laïi, khoâng sinh. Vì ñaõ vöôït qua söï chuyeån

bieán cuûa caùc ñöôøng. Khoâng coù haønh nghieäp ôû ñaây laø vì ñaõ vöôït qua nghieäp phieàn naõo. Neáu laø voâ vi, thì ñoù laø chuûng taùnh cuûa baäc Thaùnh. Taùnh töôùng ôû ñaây laø töôùng cuûa caûnh giôùi voâ vi, neân bieát. Vì nhaän thaáy voâ vi kia, neân laøm saùng toû söï nghieäp cuûa caùc Thaùnh. Nhöng trong phaùp hieän taïi cuûa caùc Thaùnh ñaõ vöôït qua naêm vieäc. Neáu laø taùnh cuûa Thaùnh, thì khoâng coù ngöôøi giöõ giôùi, vì vöôït qua moïi vieäc taïo taù; cuõng khoâng coù keû phaù giôùi, vì vöôït qua moïi vieäc khoâng taïo ra. Voâ haønh laø quaù taùc haønh. Phi voâ haønh laø quaù taùc phi haønh. Phi haønh laø quaù baát haønh taùc haønh, vaø vöôït qua vieäc höõu vi trong vò lai. Ñoù laø voâ taâm, voâ taâm sôû phaùp. Vöôït qua laïi coù sinh, phaùt khôûi haønh ñoäng. Khoâng coù nghieäp laø vöôït qua haønh ñoäng höõu vi kia. Khoâng coù nghieäp baùo laø vöôït qua ngoâi nhaø sinh ra. Phaùp voâ vi kia khoâng coù khoå, cuõng khoâng coù vui, vì noù ñaõ vöôït qua choã nöông töïa coù theá löïc, khoâng theá löïc cuûa phaùp höõu vi. Trong ñoù khoâng coù nghieäp, khoâng phaùt sinh nghieäp haønh ñoäng, nhöng trong taùnh phaùp voâ vi kia, khoâng phaûi do thaân taïo ra nghieäp, khoâng phaûi mieäng, khoâng phaûi do taâm taïo ra. Vì döïa vaøo noãi khoå, nieàm vui, neân taát caû ñeàu ghi nhaän coù taùc ñoäng chuyeån bieán xeâ dòch. Khoâng coù nghieäp laø noù vöôït qua caùc giôùi hoïc. Khoâng phaùt sinh nghieäp haønh ñoäng laø noù vöôït qua moïi söï mong muoán. Nhöng khoâng phaûi do thaân v.v... taïo ra nghieäp trong taùnh voâ vi kia, laø vì quaù khöù noù khoâng caûm nhaän quaû baùo. Taùnh voâ vi cuõng khoâng coù khaùc nhau veà cao, thaáp, treân, döôùi. Vì moãi thöù thaân ñeàu ñaõ döïa vaøo taùnh voâ vi trong quaù khöù. Nhöng taùnh voâ vi kia coù ñeán chín thöù töôùng khaùc nhau veà taùnh vaø töôùng. Khi khoâng tònh, khi tònh, khi chöùng vaø khi taän dieät. Taùnh cuûa voâ vi naày luoân bình ñaúng nhö hö khoâng, luùc khoâng tònh thì ñaúng chí taát caû töôùng, nhö hö khoâng

bao truøm taát caû saéc, taát caû töôùng, chaân nhö cuõng theá. Hieän taïi khi tònh, thaáy ñaúng chí, ñaáy laø thôøi gian khoâng tònh. Moät töôùng laø taùnh khoâng phaân bieät, vì taát caû phaùp ñeàu moät vò bình ñaúng. Ñaây laø taùnh vaéng laëng xa lìa thaân taâm, vaéng laëng laø khi tònh, vì moät vò vaø thaân taâm ñeàu vaéng laëng. Khi tònh coù hai thöù töôùng, neân bieát. Töôùng vaéng laëng naày tuøy thuaän höôùng ñeán caûnh giôùi Nieát-baøn. Taùnh thanh tònh naày ñaõ xa lìa moïi phieàn naõo nhô baån. Vì ñaõ vónh vieãn chöùng ngoä neân tuøy thuaän, vaø do thanh tònh neân tuøy thuaän höôùng veà cuøng taän ñeán khi chöùng ñaéc, ñaáy goïi laø khi chöùng ngoä. Töôùng ban ñaàu, taùnh khoâng bình ñaúng, lìa ngaõ vaø ngaõ sôû. Töôùng thöù hai vöôït qua thaân kieán khi chöùng. Taùnh naày khoâng aùc, vöøa hö vöøa thaät, xuaát sinh töø bình ñaúng, noù vöôït qua aùc kieán caên baûn kia. Trôû laïi töôùng maïo thöù ba cuûa taùnh kia thì taùnh naày laø chaân thaät ñeä nhaát nghóa ñeá. Ñaây laø noùi khi vónh vieãn cuøng taän, thì taùnh aáy truï hoaøn toaøn. Vì noù thöôøng coøn, neân thaønh töïu caùc nieàm vui, vöôït qua ba thöù chuyeån bieán. Ba thöù chuyeån bieán laø: 1. Chuyeån bieán soáng cheát v.v... 2. Chuyeån bieán nôi ñeán. 3. Chuyeån bieán thanh tònh bò luøi laïi. Taùnh naày khoâng cuøng taän, hoaøn toaøn khoâng sinh, vì noù vöôït qua söï chuyeån bieán soáng cheát v.v..., ñaáy goïi laø thaønh

töïu töôùng ban ñaàu khi taän cuøng. Taùnh naày laø thöôøng, laïc, ngaõ, tònh. Vì noù vöôït qua chuyeån bieán choã ñieân ñaûo, roài trôû laïi töôùng thöù hai trong taùnh kia sau khi ñaõ ñeán möùc taän cuøng. Taùnh naày chaân tònh, töø tröôùc ñeán nay ñeàu hoaøn toaøn thanh tònh, noù ñaõ vöôït söï chuyeån bieán luøi maát thanh tònh, trôû laïi töôùng thöù ba trong taùnh kia khi ñaõ ñeán möùc taän cuøng. Theá neân, cho ñeán ñaïo cuûa theá gian, xuaát theá gian ñeàu thò hieän söï lôïi ích cho ngöôøi khaùc, neân Ñöùc Phaät noùi: Naày Ca-dieáp! Thaày phaûi töï quaùn saùt moïi taâm, ñöøng chaïy theo beân ngoaøi. Naày Ca-dieáp! Thaäm chí Tyø-kheo haønh ñaïo, ñaõ phaûi tuøy nôi taâm bò troùi buoäc maø caàu giaûi thoaùt. Naày Ca-dieáp! Thaày phaûi töï quaùn saùt beân trong. Theo thöù lôùp naøo? Nhö taùnh voâ vi kia ñaõ laøm saùng toû söï thanh tònh cuûa caùc baäc Thaùnh. Taùnh ñoù ñaõ ñöôïc chæ roõ. Nhö hoâm nay, tuøy thuaän nhö baäc Thaùnh ñaõ sinh. Lôøi giaûi ñaùp kia seõ ñöôïc noùi roõ hôn.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.